

Korrupsiya – bu millat kushandasi

Jumanazarova Oyro'za Abdusattor qizi

Termiz Davlat Universiteti Yuridik fakulteti talabasi

Annontatsiya: korrupsiyaga qarshi kurash dunyo miqyosida bugungi kunning eng dolzarb masalalaridan biri bo'lib kelmoqda. Ushbu maqolada korrupsiya va korrupsiyaga qarshi kurash masalalari yoritilgan.

Kalit so'zlar: korrupsiya, davlat, xalq, jamiyat, konstitutsiya, huquq, jahon hamjamiyati, ichki nazorat, tashqi nazorat, Injil, Quro'ni Karim

Korrupsiya bu – jamiyatni turli yo'llar bilan iskanjaga oladigan daxshatli illatdir. Mazkur illat, demokratiya va huquq ustuvorligi asoslariga putur yetkazadi, inson huquqlari buzilishiga olib keladi, bozorlar faoliyatiga to'sqinlik qiladi, hayot sifatini yomonlashtiradi va odamlar xavfsizligiga tahdid soladigan uyushgan jinoaytchilik terrorism va boshqa hodisalar ildiz otib gullashi uchun sharoit yaratib beradi. Ushbu zararli illat katta kichik, badavlat va kambag'al bo'lishdan qat'iy nazar, barcha mamlakatlarda uchraydi. Bu zararli illatni bartaraf etish bo'yicha jahon hamjamiyati tomonidan bir qator samarali ishlar amalga oshirilayotgan bo'lsada, hanuzgacha u bartaraf etilmayapti. Korrupsiya (lot. Corruptere - buzmoq) termini odatda mansabdor shaxslar tomonidan unga berilgan mansab vakolatlari va huquqlaridan o'zlarining shaxsiy manfaatlarini ko'zlab, qonunchilik va axloq qoidalariga zid ravishda foydalanishni anglatadi. Korrupsiyaning tarixiy o'zaklari juda qadimga borib taqalib, bu hol qabilada ma'lum mavqega ega bo'lish uchun qabila sardorlariga sovg'alar berish odatidan kelib chiqqan deb taxmin qilinadi. O'sha davrlarda bu normal holat sifatida qabul qilingan. Biroq, davlat apparatining murakkablashuvi va markaziydashuvi korrupsiyaning davlat rivojlanishiga katta to'siq ekanini ko'rsatdi. Korrupsiyaga qarshi kurashgan birinchi davlat sifatida qadimgi Shumer davlati tan olinadi. Qadimgi davlatlarni ayniqsa, huquqni muhofaza qiluvchi organlarning poraxo'rliqi qattiq tashvishga solganligi bizgacha saqlanib qolgan manbalarda ma'lum, chunki bu davlatning obro'siga juda qattiq putur yetkazardi. Dunyoning yetakchi dinlarida ham, birinchi navbatda huquqni muhofaza qiluvchi organlarning poraxo'rliqi qattiq qoralanadi. Jumladan, "Injilda sovg'alarni qabul qilma, chunki ko'rni ko'radigan qiladi va haqiqatni o'zgartiradi"- deyilgan bo'lsa, "Quro'ni Karimda boshqalarning mulkini nohaq yo'l bilan olmangiz va boshqalarga tegishli bo'lgan narsalarni olish uchun o'z mulkingizdan hokimlaringizga pora qilib uzatmangizlar" – deyilgan. Aholi huquqiy savodxonligining pastligi, aholi tomonidan qonunlarni bilmaslik va tushunmaslik, mansabdor shaxsga o'zining shaxsiy manfaati yo'lida qonunlardan foydalanishga qulay

sharoit yaratadi. Mamlakatdagi siyosiy vaziyatning notinchligi – mamlakatdagi notinchlik birinchi navbatda, ongida, hayotda yuksak turmush darajasiga erishishning asosiy usuli qonunga hilof faoliyat bilan bog'liq degan mutlaqo axloqqa zid nuqtai nazar shakllanishiga olib keladi. Bu esa, o'z navbatida korrupsiyaga qulay sharoit yaratadi. Jahon mamlakatlarida, korrupsiyaga qarshi kurashning quyidagi usullarini ko'rish mumkin. Ichki nazorat – bu usul boshqaruv apparatining o'zida nazoratni kuchaytiruvchi tuzilmalar (har xil ichki inspeksiyalar va boshqa nazorat organlarini tuzish orqali) yaratishni taqozo etadi. Bu tuzilmaning asosiy vazifasi, xodimlarning ichki etikit qoidalariga nazorat qilishdir. Tashqi nazorat – bu usul, ijro apparatidan mustaqil tuzilmalarning mustaqilligini oshirish nazarda tutilib, aynan ushbu tuzilmalar orqali, korrupsiyaga qarshi samarali kurash olib boriladi. Korrupsiyaga qarshi kurashda yuqori natijalarga erishgan Shvetsiya, Singapur, Gonkong va Portugaliya kabi davlatlarning tajribasini o'rganish shuni ko'rsatadiki, korrupsiyani yuzaga keltiruvchi omillarni bartaraf etish, korrupsiyaga qarshi kurashda muhim o'rin egallaydi. Bunda, konstitutsiyaviy nazorat organlari, huquqiy tartibot organlarining ahamiyati ortadi. Ya'ni, korrupsiyaga olib kelishi mumkin bo'lgan. Normalarni konstitutsiyaviy nazorat organi tomonidan, konstitutsiyaga zid deb topish, aholining huquqiy savodxonligini oshirish kabi metodlardan unumli foydalanish ushbu davlatlarning korrupsiya darajasi juda past bo'lgan davlatlar qatoriga olib chiqqan.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. –T.: “O'zbekiston” nashriyoti, 2023.
2. Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risidagi O'zbekiston Respublikasi qonuni, 03.01.2017. O'RQ- 419-son
3. O'zbekiston Respublikasi Korrupsiyaga qarshi kurashish agentligi faoliyatini yanada takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 07.12.2021. PQ-34-son
4. www.wikipedia.uz
5. www.ziyouz.com

